Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES LAILAS MEDINAS
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 30. martā [1]

Lieta C-758/21 P

Ryanair DAC,
Airport Marketing Services Ltd
pret

Eiropas Komisiju

Apelācijas sūdzība – Valsts atbalsts – Atbalsts, ko Austrija piešķīrusi Klāgenfurtes lidostai, *Ryanair* un citām aviosabiedrībām, kuras izmanto šo lidostu – Vispārējās tiesas Reglamenta 85. panta 3. punkts – Regulas (ES) 2015/1589 17. pants – Atgūstamā atbalsta aprēķinam būtiski dati

1. Ar apelācijas sūdzību *Ryanair DAC* un *Airport Marketing Services Ltd* (turpmāk tekstā – "*AMS*", bet kopā – "apelācijas sūdzības iesniedzējas") lūdz atcelt Vispārējās tiesas 2021. gada 29. septembra spriedumu *Ryanair* u.c./Komisija (T-448/18, nav publicēts, EU:T:2021:626; turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums"). Ar šo spriedumu noraidīta to prasība daļēji atcelt Komisijas Lēmumu (ES) 2018/628 [2], ciktāl tas skar šīs apelācijas sūdzības iesniedzējas.

I. Tiesvedības priekšvēsture

2. Tiesvedības priekšvēsture aprakstīta pārsūdzētā sprieduma 1.–39. punktā. Šīs apelācijas tiesvedības vajadzībām to var apkopot šādi.

3. *Ryanair* ir aviosabiedrība, un *AMS* ir tās meitasuzņēmums, kas sniedz tirgus stratēģijas risinājumus, un tā darbību lielākoties veido reklāmas laukumu pārdošana *Ryanair* tīmekļvietnē. Klāgenfurtes [*Klagenfurt*] lidosta (Austrija; turpmāk tekstā – "lidosta") atrodas Klāgenfurtes pilsētas, kas ir Karintijas [*Kärnten*] federālās zemes galvaspilsēta, nomalē. Lidostas īpašnieks un apsaimniekotājs ir *Kärntner Flughafen Betriebsgesellschaft mbH* (turpmāk tekstā – "*KFBG*"). *KFBG* galīgie kapitāldaļu īpašnieki vienmēr ir bijušas valsts iestādes vai struktūras. *KFBG* pilnībā piederošs meitasuzņēmums *Destinations Management GmbH* (turpmāk tekstā – "*DMG*") sniedz lidostai dažādus pakalpojumus. *DMG* it īpaši darbojās kā konsultants, lai piesaistītu lidostai aviosabiedrības; tas ir arī noslēdzis vairākus nolīgumus, saskaņā ar kuriem aviosabiedrības saņēma ievērojamas naudas summas apmaiņā par tirgvedības pakalpojumiem.

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Lēmums (2016. gada 11. novembris) par valsts atbalstu SA.24221(2011/C) (*ex* 2011/NN), ko Austrija piešķīrusi Klāgenfurtes lidostai, *Ryanair* un citām aviokompānijām, kuras izmanto lidostu (OV 2018, L 107, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

4. 2002. gada 22. janvārī tika noslēgti četri nolīgumi. Pirmkārt, *KFBG* un *Ryanair* noslēdza lidostas pakalpojumu nolīgumu (turpmāk tekstā – "2002. gada LPN"). Minētais nolīgums stājās spēkā 2002. gada 27. jūnijā uz piecu gadu laikposmu ar iespēju to automātiski pagarināt vēl uz pieciem gadiem, ja *Ryanair* izpilda visas nolīgumā paredzētās saistības. Saskaņā ar šo nolīgumu *Ryanair* uzņēmās sniegt [pasažieru gaisa pārvadājumu] pakalpojumu starp lidostu un Stanstedas [*Stansted*] lidostu Londonā no 2002. gada 27. jūnija līdz 2007. gada 26. jūnijam vismaz reizi dienā par fiksētu maksu par lidojumu. Turklāt *Ryanair* bija jāiekasē fiksēts maksājums par vienu izlidojošo pasažieri kā maksa par lidostas sniegtajiem pakalpojumiem pasažieriem, kā arī fiksēta summa par vienu izlidojošo pasažieri kā drošības nodeva, un šī nodeva *Ryanair* bija jāsamaksā lidostai. 2002. gada LPN bija sīki izklāstīti dažādi pakalpojumi, kas lidostai bija jāsniedz *Ryanair*, kā arī tajā tika paredzēti citi konkrēti lidostai veicami maksājumi.

5. Otrkārt, *DMG* un *Leading Verge.com Limited* (turpmāk tekstā –"*LV*"), kas kļuva par *FR Financing (Malta) Ltd* (turpmāk tekstā –"*FR Financing*") – *Ryanair* meitasuzņēmums, kurš kopš tā laika ir likvidēts, – noslēdza tirgvedības pakalpojumu nolīgumu (turpmāk tekstā – "2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *LV*"). Šis nolīgums stājās spēkā tajā pašā datumā – ar beigu termiņu 2007. gada 26. jūnijā un iespēju to automātiski pagarināt vēl uz pieciem gadiem, ja *LV* izpilda visas šajā nolīgumā paredzētās saistības. Saskaņā ar šo nolīgumu *DMG* uzdeva *LV* izstrādāt reklāmas plānu, nodrošināt tīmekļa saites uz *DMG* mājaslapu, kā arī veikt citus reklāmas pasākumus par fiksētu ikgadēju maksājumu.

6. Treškārt, *DMG* un *AMS* noslēdza citu tirgvedības pakalpojumu nolīgumu (turpmāk tekstā – "2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *AMS*"). Minētais nolīgums, kas stājās spēkā tajā pašā datumā uz piecu gadu laikposmu, paredzēja iespēju to automātiski pagarināt vēl uz pieciem gadiem. Atbilstoši šim nolīgumam *DMG* par gada maksu uzdeva *AMS* vēlākais līdz 2002. gada 1. maijam tīmekļvietnē www.ryanair.com izveidot un uzturēt divas saites uz *DMG* izvēlētām tīmekļvietnēm, kurās būtu redzami Karintijas federālās zemes tūrisma objekti. Šajā nolīgumā bija arī paredzēts, ka *AMS* varētu sniegt papildu pakalpojumus.

7. Ceturtkārt, tajā pašā dienā tika noslēgta un stājās spēkā pavadvēstule attiecībā uz 2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *LV* (turpmāk tekstā – "2002. gada pavadvēstule"). Puses vienojās, ka saistībā ar 2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *LV*, *DMG* veiks vēl vienu maksājumu *LV* par papildu un pastiprinātiem tirgvedības pasākumiem nolīguma starp *DMG* un *LV* darbības laikā.

8. 2002. gada LPN, grozītā 2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *LV*, un 2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *AMS* (turpmāk tekstā – "2002. gada nolīgumi"), termiņš beidzās 2005. gada 29. oktobrī, kad *Ryanair* pārtrauca sniegt pasažieru gaisa pārvadājumu pakalpojumus starp lidostu un Stanstedas lidostu Londonā.

9. 2006. gada 23. augustā *KFBG* un *Ryanair* noslēdza jaunu lidostas pakalpojumu nolīgumu (turpmāk tekstā – "2006. gada LPN"). Šis nolīgums paredzēja sniegt [pasažieru gaisa pārvadājumu] pakalpojumu ar trim lidojumiem nedēļā uz Stanstedas lidostu Londonā no 2006. gada 19. decembra līdz 2007. gada 21. aprīlim. *Ryanair* bija pienākums maksāt oficiālos maksājumus Klāgenfurtes lidostai. Stimulu shēmas dēļ *Ryanair* tika piešķirts stimuls 7,62 EUR apmērā par vienu izlidojošo pasažieri jaunajā regulārajā reisā.

10. 2006. gada 21. decembrī *DMG* un *AMS* noslēdza jaunu tirgvedības pakalpojumu nolīgumu (turpmāk tekstā – "2006. gada TPN"), kas stājās spēkā 2007. gada 28. februārī. 2006. gada TPN bija saistīts ar *Ryanair* apņemšanos veikt šo secinājumu iepriekšējā punktā minētajā nolīgumā paredzētos lidojumus. *AMS* bija pienākums katru gadu sniegt tirgvedības pakalpojumu kopumu, it īpaši popularizējot Klāgenfurtes/Karintijas galamērķi.

11. 2006. gada LPN un 2006. gada TPN (turpmāk tekstā kopā – "2006. gada nolīgumi") bija piemērojami līdz 2007. gada 21. aprīlim.

12. Komisija 2007. gada 11. oktobrī – pēc tam, kad *Ryanair* konkurents Eiropas pasažieru gaisa pārvadājumu tirgū iesniedza sūdzību, apgalvojot, ka Karintijas federālā zeme, Klāgenfurtes pilsēta, *Kärnten Werbung Marketing & Innovations management GmbH* un Klāgenfurtes lidosta ar *KFBG* starpniecību ir piešķīrušas *Ryanair* nelikumīgu valsts atbalstu, nosūtīja šo sūdzību Austrijas Republikai un pieprasīja sniegt sīkāku informāciju. Komisija 2010. gada 15. novembra un 2011. gada 24. marta vēstulēs pieprasīja Austrijai sniegt papildu informāciju. 2011. gada 8. aprīlī Komisija pieprasīja *Ryanair* sniegt papildu informāciju, kas tika nosūtīta Austrijai, kura vēlāk iesniedza savas piezīmes.

13. 2012. gada 22. februārī Komisija informēja Austriju par lēmumu sākt izmeklēšanas procedūru, kas paredzēta LESD 108. panta 2. punktā, it īpaši saistībā ar 2002. gada un 2006. gada nolīgumiem ar *Ryanair*[3].

14. *Ryanair* juridiskais konsultants 2012. gada 29. maija un 20. jūlija vēstulēs lūdza it īpaši piekļuvi administratīvajiem dokumentiem, taču Komisija to noraidīja.

15. Komisija ar 2014. gada 24. februāra vēstuli lūdza Austrijai papildu informāciju par tirgvedības pakalpojumu nolīgumu, kas 2002. gada 22. janvārī noslēgts starp lidostu un *Ryanair*, uz kuru Austrija sniedza atbildi 2014. gada 11. jūnijā.

16. Komisija 2014. gada 23. jūlijā pieņēma lēmumu paplašināt izmeklēšanas procedūru.

17. Apstrīdētajā lēmumā Komisija tostarp konstatēja, ka ar 2002. un 2006. gada nolīgumiem Austrijas Republika ir piešķīrusi *Ryanair* nelikumīgu atbalstu, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu. Tā noteica atgūstamā atbalsta summas, pamatojoties uz prognozētā plūsmas pieauguma negatīvo daļu attiecīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī par katru gadu, kurā šie nolīgumi bija piemērojami. Tā konstatēja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas ir solidāri atbildīgas par to, lai tiktu atmaksāts viss atbalsts, kuru tās ir saņēmušas saskaņā ar attiecīgajiem nolīgumiem un kura aptuvenās pamatsummas bija attiecīgi 1 827 267 EUR un 141 326 EUR, un uzdeva šo atbalstu atgūt.

II. Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

18. Lai pamatotu savu prasību, *Ryanair*, *AMS* un *FR Financing* pirmās instances tiesā izvirzīja sešus pamatus un 2018. gada 24. augustā iesniedza lūgumu veikt pierādījumu savākšanas pasākumus, ar kuru lūdza Komisiju iesniegt konkrētus dokumentus. 2020. gada 25. septembrī šie lietas dalībnieki iesniedza divus dokumentus kā papildu pierādījumus (proti, pēc tiesvedības rakstveida daļas pabeigšanas). Šie divi dokumenti bija tabula ar lidostas aplēsēm par ieņēmumiem uz vienu izlidojošo pasažieri no darbībām, kas nav saistītas ar aeronavigāciju, attiecībā uz lidostas

[3] Publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2012. gada 3. augustā (OV 2012, C 233, 28. lpp.).

pakalpojumu nolīgumiem un tirgvedības pakalpojumu nolīgumiem (E.1 pielikums), un neredigēta izmaksu datu versija, kura norādīta *Ryanair* ekonomikas konsultanta *Oxera* 2014. gada 3. novembra ziņojumā (E.2 pielikums).

19. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šie pierādījumi ir nepieņemami, jo prasītājas pirmajā instancē nav attaisnojušas papildu pierādījumu novēlotu iesniegšanu saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta (turpmāk tekstā "Reglaments") 85. panta 3. punktu. Šī tiesa arī noraidīja visus izvirzītos pamatus kā nepamatotus un līdz ar to noraidīja prasību kopumā.

III. Izvērtējums

20. Apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirza četrus apelācijas sūdzības pamatus.

A. Par pirmo pamatu, kas attiecas uz apelācijas sūdzības iesniedzēju Vispārējā tiesā iesniegto papildu pierādījumu pieņemamību

21. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, jo noraidīja kā nepieņemamus – un tādēļ atteicās ņemt vērā pārbaudē tiesā – galvenos pierādījumus, kurus pirms tiesvedības mutvārdu daļas pabeigšanas bija iesniegušas apelācijas sūdzības iesniedzējas. Tās it īpaši apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdījusies, jo i) nav ņēmusi vērā vai nav pienācīgi izvērtējusi tiesību principus, kas ir Reglamenta 85. panta 1.–3. punkta pamatā, un ii) nav ņēmusi vērā judikatūru par šo tiesību normu piemērošanu.

22. Reglamenta 85. pantā ir paredzēti dažādi posmi, kuros var iesniegt vai piedāvāt pierādījumus. Tā 85. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "pierādījumus un piedāvātos pierādījumus iesniedz pirmajā procesuālo rakstu apmaiņā" (*vispārīgs noteikums*). 85. panta 2. punktā ir noteikts, ka "replikas rakstā un atbildes rakstā uz repliku puses savas argumentācijas atbalstam var sniegt papildu pierādījumus vai izteikt pierādījumu piedāvājumus ar nosacījumu, ka kavēšanās šo ziņu iesniegšanā ir attaisnota" (*atkāpe*). 85. panta 3. punktā ir paredzēts, ka "puses izņēmuma kārtā var sniegt papildu pierādījumus vai izteikt pierādījumu piedāvājumus pirms tiesvedības mutvārdu daļas pabeigšanas vai pirms Vispārējās tiesas lēmuma izlemt lietu bez tiesvedības mutvārdu daļas ar nosacījumu, ka kavēšanās šo ziņu iesniegšanā ir attaisnota" (*izņēmums*).

23. Tiesa jau ir nospriedusi, ka šajos noteikumos ir ņemts vērā sacīkstes un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kā arī tiesības uz taisnīgu tiesu pareizas tiesvedības interesēs [4]. Tiesa ir arī nospriedusi, ka "[Savienības] tiesas [..] ir tiesīgas pārbaudīt šo pierādījumu iesniegšanas vai pierādījumu piedāvājumu iesniegšanas kavējuma attaisnojuma pamatotību un – atkarībā no konkrētā gadījuma – to saturu, kā arī, ja šī novēlotā iesniegšana nav juridiski pietiekami attaisnota vai pamatota, tos noraidīt" [5].

24. Šis fragments attiecas uz Reglamenta 85. panta 2. punktu, un judikatūra, uz kuru Tiesa tajā atsaucas, attiecas uz līdzvērtīgu tiesību normu Reglamenta iepriekšējā redakcijā [6].

[4] Spriedums, 2005. gada 14. aprīlis, *Gaki-Kakouri/*Tiesa (C-243/04 P, nav publicēts, EU:C:2005:238, 30. punkts (attiecībā uz līdzvērtīgiem noteikumiem Reglamenta iepriekšējā redakcijā)).

[5] Spriedums, 2020. gada 16. septembris, *BP/FRA* (C-669/19 P, nav publicēts, EU:C:2020:713, 41. punkts). Šeit Tiesa citē spriedumu, 2005. gada 14. aprīlis, *Gaki-Kakouri/*Tiesa (C-243/04 P, nav publicēts, EU:C:2005:238, 32. un 33. punkts).

[6] Proti, Reglamenta iepriekšējā redakcija, 48. panta 1. punkts.

25. No 2005. gada 14. aprīļa sprieduma *Gaki-Kakouri*/Tiesa [7], kā arī no 2020. gada 16. septembra sprieduma *BP/FRA* [8] izriet, ka iepriekš minētais pamatojums ir piemērojams arī šā Reglamenta 85. panta 3. punkta gadījumā, lai gan, ņemot vērā to, ka 85. panta 2. punkts ir atkāpe, bet 85. panta 3. punkts – izņēmums, pēdējā minētā ir stingrāka norma un ir piemērojama vienīgi izņēmuma apstākļos (skat. šo secinājumu 31. punktu).

26. Vispirmām kārtām – apelācijas sūdzības iesniedzēju galvenais arguments paredz, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, noraidot kā nepieņemamus divus pierādījumus, lai gan Vispārējai tiesai šādi pierādījumi vienmēr ir jāpieņem, lai veiktu pārbaudi tiesā, "ja vien būtiski apsvērumi neliecina par pretējo".

27. Šis arguments ir jānoraida kā nepamatots. Tas paredz, ka tiek mainīta loģika, kas reglamentē noteikumus par pierādījumu iegūšanu Vispārējā tiesā.

28. No *Gaki-Kakouri* judikatūras izriet, ka novēloti iesniegtu pierādījumu pieņemšana ir uzskatāma par izņēmumu. Turklāt no Reglamenta 85. panta 3. punkta teksta izriet, ka lietas dalībniekiem, kas sniedz šādus pierādījumus, ir pietiekami jāpamato to novēlota iesniegšana.

29. Tādējādi, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentam, Vispārējai tiesai nav pienākuma vienmēr pieņemt novēloti iesniegtus pierādījumus, ja vien netiek konstatēts, ka šie pierādījumi ir jānoraida "pārliecinošu iemeslu" dēļ (proti, saistībā ar sacīkstes principu vai lietas taisnīgas izskatīšanas Vispārējā tiesā jēdzienu).

30. Drīzāk tā ir pašu lietas dalībnieku atbildība pamatot šo kavēšanos.

31. Kā Vispārējā tiesa ir pareizi nospriedusi spriedumā *TestBioTech* u.c./Komisija [9], "uz pierādījumu iesniegšanu pirms tiesvedības mutvārdu daļas pabeigšanas ir attiecināma divkārša prasība, proti, [i)] pierādījumu novēlota iesniegšana ir attaisnota un [(ii)] pierādījumu novēlota iesniegšana ir attaisnota ar izņēmuma apstākļiem. Attiecībā uz otro pieņemamības nosacījumu [(ii)] [..] ir jānorāda, ka katrā ziņā šādu iesniegšanas izņēmuma raksturs nozīmē to, ka prasītājam nebija iespējams iesniegt attiecīgos dokumentus Vispārējā tiesā pirms tiesas sēdes vai ka no prasītāja nevarēja pamatoti tikt pieprasīts iesniegt tos agrāk. *Lietas dalībniekam, kurš vēlas iesniegt dokumentus Vispārējā tiesā, ir jāpierāda, ka šis nosacījums ir izpildīts brīdī, kad tiek iesniegti jauni pierādījumi*" (mans izcēlums).

32. Uzskatu, ka iepriekš minētajai Vispārējās tiesas pieejai (kad noteiktos gadījumos tā pieprasa uzrādīt pierādījumus, lai pamatotu novēlotu pierādījumu iesniegšanu) var rast pamatojumu Tiesas spriedumā *BP/FRA* [10], kurā Tiesa atsaucas uz pienākumu iesniegt šādus pierādījumus, lai pamatotu attaisnojumu.

33. Tā paša sprieduma 47. punktā Tiesa arī norāda, ka Reglamenta 85. panta 3. punkts ir jāinterpretē drīzāk šauri ("tikai *izņēmuma gadījumos* puses var sniegt papildu pierādījumus vai izteikt pierādījumu piedāvājumus. No šīs tiesību normas izriet, ka jebkāda kavēšanās šo ziņu iesniegšanā *ir jāpamato*") (mans izcēlums).

7 C-243/04 P, nav publicēts, EU:C:2005:238, 32. un 33. punkts.

8 C-669/19 P, nav publicēts, EU:C:2020:713, 47. punkts.

9 Spriedums, 2016. gada 15. decembris (T-177/13, nav publicēts, EU:T:2016:736, 251. punkts).

10 Spriedums, 2020. gada 16. septembris (C-669/19 P, nav publicēts, EU:C:2020:713, 44. punkts).

34. Tiesvedībā pirmajā instancē apelācijas sūdzības iesniedzējas saistībā ar tabulu, kas iegūta no lidostas, par ieņēmumiem no darbībām, kuras nav saistītas ar aeronavigāciju, būtībā apgalvoja, ka Komisija ir minējusi šo tabulu savā atbildes rakstā uz repliku. Atsaucoties uz savu lūgumu par procesa organizatorisko pasākumu, tās paskaidro, ka iegūt informāciju no lidostas bija sarežģīti un tam bija nepieciešams ievērojams laiks, jo runa ir par senu informāciju, lidostā bija mainījušies darbinieki, kā arī Covid-19 krīze skāra gan lidostas darbiniekus, gan prasītājas un viņu konsultantus. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka tās šo informāciju saņēmušas tikai "dažu pēdējo dienu laikā".

35. Manuprāt, ir acīmredzami, kā var secināt no iepriekš minētās judikatūras, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām bija jāspēj iesniegt pierādījumus, kuri apliecinātu, ka tās jau sākumposmā ir centušās iegūt tabulu no lidostas un ka tās ir turpinājušas sūtīt lidostai atgādinājumus par to, it īpaši saņemot Komisijas apsvērumus par jaunajiem pierādījumiem (2020. gada 14. oktobrī), kuros Komisija tostarp apgalvoja, ka kavēšanās neesot attaisnota, jo paskaidrojumi neesot pārbaudāmi. Ņemot vērā, ka no Komisijas atbildes raksta uz repliku iesniegšanas (2019. gada 25. februāris) līdz tiesas sēdei (2020. gada 29. septembris) bija pagājis ievērojams laikposms, apelācijas sūdzības iesniedzējām bija jāiesniedz kādi no manis iepriekš minētā veida pierādījumiem, lai apliecinātu, ka tās varēja pamatot savu attaisnojumu saskaņā ar Reglamenta 85. panta 3. punktu.

36. Jānorāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav iesniegušas šādus pierādījumus arī apelācijas tiesvedībā.

37. Izņēmumi ir jāinterpretē šauri, un tādējādi Vispārējai tiesai tādā gadījumā kā šajā lietā aplūkojamais, kurā tai ir šaubas par lietas dalībnieka sniegto pamatojumu attiecībā uz novēlotu iesniegšanu, ir jāspēj veikt vismaz elementāru pārbaudi un tās rezultātā jāvar pieprasīt, lai šis lietas dalībnieks pamato savu apgalvojumu ar pierādījumiem.

38. Proti, līdzīgā situācijā, kad lietas dalībnieks apgalvoja, ka pierādījumu iesniegšana pirmajā instancē ir notikusi novēloti viņa sliktā veselības stāvokļa dēļ, Tiesa ir jau nospriedusi, ka Vispārējā tiesa ir rīkojusies pareizi, noraidot šo argumentu, ņemot vērā, ka lietas dalībnieks nevarēja uzrādīt medicīnisko izziņu, kas to apliecinātu [11].

39. Turpinājumā – tiesas sēdē apelācijas sūdzības iesniedzējas atsaucās uz Vispārējās tiesas 2022. gada 15. jūnija spriedumu *Qualcomm*/Komisija (*Qualcomm* – Ekskluzivitātes maksājumi) (T-235/18, EU:T:2022:358), kurā šī tiesa par pieņemamiem atzina *Qualcomm* novēloti iesniegtos pierādījumus.

40. Pietiek norādīt, ka šī lieta pēc būtības nav objektīvi salīdzināma ar šo lietu vismaz četros aspektos, proti, i) novēlotas iesniegšanas pamatojums ir atšķirīgs, (ii) attiecīgo dokumentu raksturs ir atšķirīgs, (iii) procedūras ir atšķirīgas, kā arī (iv) prasītāja statuss ir atšķirīgs. Kas attiecas uz i) punktu, *Qualcomm* atsaucās ne tikai uz Reglamenta 85. panta 3. punktu, bet arī apgalvoja, ka šajā gadījumā 85. panta 3. punkts ir jāinterpretē, "ņemot vērā minētā Reglamenta 92. panta 7. punktu" (iespējams iesniegt pierādījumu atspēkojumus un papildināt iepriekš iesniegtos pierādījumus). Lai gan uzskatu, ka Vispārējās tiesas pieeja spriedumā *Qualcomm* ir pārliecinoša, pietiek konstatēt, ka izskatāmajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzējas nav izvirzījušas šādu argumentu (nedz pirmajā instancē, nedz apelācijas tiesvedībā), kā arī nav tieši vai netieši paudušas šādu argumentāciju, neraugoties uz to, ka pati Komisija tieši norādīja uz 92. panta 7. punktu, un apgalvoja, ka šī tiesību norma nav piemērojama. Runājot par ii) punktu,

[11] Spriedums, 2019. gada 11. septembris, HX/Padome (C-540/18 P, nav publicēts, EU:C:2019:707, 65.–68. punkts).

no minētā sprieduma izriet, ka *Qualcomm* bija objektīvi iemesli, kuru dēļ tā nevarēja iegūt attiecīgos dokumentus, un Vispārējā tiesa minētajā spriedumā (134.–153. punkts) ir detalizēti paskaidrojusi, ka papildu pierādījumu iesniegšanu kopumā pēc tiesvedības rakstveida daļas beigām "attaisno izņēmuma apstākļi" un tādējādi šie pierādījumi ir pieņemami. Runājot par iii) punktu, lieta *Qualcomm* attiecas uz konkurences tiesībām, savukārt izskatāmā lieta attiecas uz valsts atbalstu (skat. šo secinājumu 94. punktu). Kas attiecas uz iv) punktu, saņēmējs valsts atbalsta lietā nav atbildētājs Vispārējā tiesā.

41. Visbeidzot – apelācijas sūdzības iesniedzējas it īpaši atsaucas uz spriedumiem *Crocs/EUIPO – Gifi Diffusion (Footwear)*[12] un *Schmid/EUIPO – Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark* ("Steirisches Kürbiskernöl")[13]. Tās apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir nepareizi piemērojusi šo judikatūru, uzskatīdama, ka no minētās judikatūras izriet, ka pierādījumu novēlotu iesniegšanu var attaisnot, ja lietas dalībnieks šos pierādījumus nav varējis iegūt agrāk un ja novēlotas iesniegšanas pamatotības izvērtēšanā ir jāpārliecinās, vai attiecīgie pierādījumi jau bijuši ietverti administratīvajos dokumentos, ar kuriem pamatots apstrīdētais lēmums. Ja tas tā ir, nebūtu pamata noraidīt šos pierādījumus, ņemot vērā, ka atbildētāja tos jau bija ņēmusi vērā pirms lēmuma pieņemšanas.

42. Ir vērts atzīmēt, ka šai judikatūrai nav tādas piemērošanas jomas, kādu tai piešķir apelācijas sūdzības iesniedzējas. Proti, tādā situācijā kā izskatāmajā lietā Tiesa nav spriedusi tieši iepriekš minētajā veidā. Ir svarīgi uzsvērt, ka šī judikatūra ir radusies tiesvedībā par Savienības preču zīmēm, un to var izskaidrot ar noteiktām tiesvedības īpatnībām šajā konkrētajā Savienības tiesību jomā.

43. Minētais secinājums izriet no Tiesas 2011. gada 13. septembra rīkojuma *Wilfer*/ITSB[14].

44. Minētajā lietā Tiesa būtībā ir norādījusi, ka Vispārējā tiesa ir pamatoti uzsvērusi, ka saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 40/94[15] 63. pantu tā nevar no jauna izvērtēt faktiskos apstākļus to pierādījumu kontekstā, kas tai pirmo reizi iesniegti. Vispārējā tiesā celto prasību mērķis ir pārbaudīt *EUIPO* apelācijas padomju lēmumu tiesiskumu šīs tiesību normas izpratnē, un šis tiesiskums ir jāizvērtē, pamatojoties uz informāciju, kāda bija padomju rīcībā šo lēmumu pieņemšanas brīdī (rīkojuma *Wilfer*/ITSB 40. un 41. punkts).

45. Turklāt Tiesa ir norādījusi, ka nav strīda par to, ka eksperta atzinums un Savienības un valsts preču zīmju atveidojumi, uz kuriem prasītājs atsaucās kā uz pierādījumiem, pirmo reizi tika iesniegti Vispārējā tiesā un *EUIPO* Apelācijas padomei netika iesniegti. Tādējādi Vispārējā tiesa tos ir pamatoti noraidījusi kā nepieņemamus. Tālab minētā noraidīšana netika aizskārusi prasītāja tiesības tikt uzklausītam (rīkojuma *Wilfer*/ITSB 42. punkts).

46. Visbeidzot – Tiesa norādīja, ka nedz no Vispārējai tiesai iesniegtā prasības pieteikuma, nedz no pārsūdzētā sprieduma neizriet, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs šajā tiesā būtu apgalvojis, ka Apelācijas padome ir pārkāpusi principu, saskaņā ar kuru tai pēc savas ierosmes ir jāpārbauda fakti, lai konstatētu šo pierādījumu pieņemamību (rīkojuma *Wilfer*/ITSB 43. punkts).

47. Tādējādi šo secinājumu 41. punktā minētā apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītā judikatūra nav piemērojama izskatāmajā lietā, un to argumenti ir jānoraida kā nepamatoti.

[12] Spriedums, 2018. gada 14. marts (T-651/16, nav publicēts, EU:T:2018:137).

[13] Spriedums, 2018. gada 7. jūnijs (T-72/17, EU:T:2018:335).

[14] C-546/10 P, nav publicēts, EU:C:2011:574, 40.–43. punkts (turpmāk tekstā – "rīkojums *Wilfer*/ITSB").

[15] Padomes Regula (1993. gada 20. decembris) par Kopienas preču zīmi (OV 1994, L 11, 1. lpp.).

48. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka pirmais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

B. Par otro pamatu, kas attiecas uz Regulas 2015/1589 17. panta kļūdainu interpretāciju un LESD 296. panta nepareizu piemērošanu

1. Par otrā pamata pirmo daļu

49. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka saskaņā ar Regulas (ES) 2015/1589[16] 17. panta 2. punktu Komisijas pasākumam, proti, lūgumam sniegt informāciju (turpmāk tekstā –"informācijas pieprasījums") ir jāattiecas uz konkrētu izmeklēšanas priekšmetu. Vispārējā tiesa esot nepareizi piemērojusi pastāvīgo judikatūru, atbilstoši kurai informācijas pieprasījumam jāattiecas uz konkrētu pasākumu, lai pārtrauktu šajā tiesību normā paredzēto noilguma termiņu. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi arī tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principus.

50. Apstrīdētajā lēmumā saistībā ar *Ryanair* piešķirto atbalstu ir norādīti četri 2002. gada nolīgumi. Turklāt no pārsūdzētā sprieduma izriet – lietas dalībnieki ir vienisprātis, ka attiecībā uz visiem 2002. gada nolīgumiem Regulas 2015/1589 17. pantā paredzētais noilguma termiņš sākās 2002. gada 9. augustā. Šajā kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzējas administratīvā procesa gaitā un pēc tam Vispārējā tiesā apgalvoja, ka desmit gadu termiņš bija beidzies brīdī, kad Komisija pieprasīja Austrijas iestādēm un *Ryanair* informāciju par 2002. gada nolīgumiem (šie pieprasījumi tika iesniegti tikai 2015. gadā, savukārt noilguma termiņš beidzās 2012. gada 8. augustā) (pārsūdzētā sprieduma 66. punkts). Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka Komisija par 2002. gada nolīgumu pastāvēšanu uzzināja ne agrāk kā 2012. gada 31. augustā no *Ryanair* nosūtītā dokumenta, par ko liecina Komisijas lēmums paplašināt formālo izmeklēšanas procedūru. Tās apgalvo, ka no 2002. gada 9. augusta līdz 2012. gada 8. augustam Komisija neesot veikusi nekādas darbības, kas varētu pārtraukt noilguma termiņu. Tās apgalvo, ka pirms 2012. gada 31. augusta Komisija nevarēja veikt nekādas darbības, kas pārtrauktu noilguma termiņu attiecībā uz 2002. gada nolīgumiem. Iemesls tam ir tāds, ka minētā panta izpratnē šāda [noilgumu] pārtraucoša iedarbība paredz, ka "veiktajai darbībai" ir relatīvi precīzā veidā jāattiecas uz attiecīgo atbalstu. Uzskatot, ka vārds "visaptveroši" ("*catch-all*") rada šādu [noilgumu] pārtraucošu iedarbību, Vispārējā tiesa esot kļūdaini interpretējusi Regulas 2015/1589 17. pantu.

51. Komisija 2012. gada 22. februāra lēmumā par procedūras uzsākšanu norādīja, ka, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju, tā ir nolēmusi attiecībā uz konkrētajiem uzņēmumiem pārbaudīt "2002. gada nolīgumus ar *Ryanair*" un "2006. gada nolīgumus ar *Ryanair*". Runājot par 2002. gada nolīgumiem, ir skaidrs, ka pastāvēja 2002. gada 22. janvārī noslēgtais sadarbības līgums starp *KFBG* un *Ryanair*, kā arī tajā pašā datumā noslēgtais tirgvedības pakalpojumu līgums starp *DMG* un *LV*. Attiecībā uz Komisijas 2014. gada 23. jūlija lēmumu, ar kuru tika paplašināta formālā izmeklēšanas procedūra, no tā izriet, ka šī paplašināšana skāra arī tirgvedības pakalpojumu nolīgumu, kas 2002. gada 22. janvārī noslēgts starp *DMG* un *AMS*, kā arī uz tā paša datuma "pavadvēstuli, kas pievienota tirgvedības pakalpojumu nolīgumam, kas noslēgts starp *DMG* un *LV*".

[16] Padomes Regula (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD] 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

52. Pēc tam pārsūdzētajā spriedumā (73.–77. punkts) Vispārējā tiesa analizēja vairākus elementus un informācijas pieprasījumus, kuri nosūtīti Austrijas iestādēm un *Ryanair* pirms formālās izmeklēšanas procedūras uzsākšanas, un no tiem secināja, ka visi tās analizētie pieprasījumi attiecās arī uz 2002. gada TPN, kas noslēgts starp *DMG* un *AMS*, un 2002. gada pavadvēstuli starp *DMG* un *LV*, tādējādi konstatējot, ka tie ir pasākumi, kuri var pārtraukt Regulā 2015/1589 paredzēto noilguma termiņu.

53. Tālāk pārsūdzētā sprieduma 77.–79. punktā Vispārējā tiesa konstatēja – vairāki apstrīdētā lēmuma elementi pierāda, ka 2002. gada LPN un "2002. gadā noslēgtie tirgvedības pakalpojumu nolīgumi" bija nesaraujami saistīti un ka tādējādi noilguma termiņš patiešām tika pārtraukts ar Vispārējās tiesas analizēto informācijas pieprasījumu.

54. Visbeidzot, minētā sprieduma 80.–84. punktā Vispārējā tiesa būtībā nosprieda, ka, tā kā Austrijas iestādēm un *Ryanair* kā adresātiem bija zināms to vēstuļu saturs, kurās tām tika lūgts sniegt papildu informāciju, norāde par datumiem, kuros Komisija ir veikusi pasākumus, kas var pārtraukt noilguma termiņu, ir pietiekama, lai izpildītu tās pienākumu norādīt pamatojumu.

55. Vēlos norādīt, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka 17. pantā paredzēto noilguma termiņu var pārtraukt pasākums, kas nav paziņots atbalsta saņēmējam [17].

56. Tā ir arī nospriedusi, ka noilguma termiņa izbeigšanās tikai nosaka termiņu Komisijas pilnvarām attiecībā uz nelikumīga atbalsta atgūšanu un ka noilguma termiņa izbeigšanās sekas nevar būt tādas, ka nelikumīgs valsts atbalsts tiek atzīts par likumīgu ar atpakaļejošu spēku tikai tādēļ, ka tas kļūst par pastāvošu atbalstu [18].

57. Tomēr šķiet, ka Tiesa vēl nav īpaši skaidrojusi to, cik precīza informācija ir jāietver pasākumā, ko Komisija ir veikusi 17. panta izpratnē (piemēram, informācijas pieprasījums), lai pārtrauktu šo termiņu.

58. Šajā ziņā Vispārējā tiesa līdz šim ir tikai nospriedusi, ka "[informācijas pieprasījuma] vienkāršības dēļ tam – kā pasākumam, kas var pārtraukt [pašreizējā Regulas 2015/1589 17. pantā] paredzēto noilguma termiņu, – nevar atņemt tiesiskās sekas" [19].

59. Tādējādi rodas jautājums, vai – kā apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas – Vispārējā tiesa ir izmantojusi pārāk plašu tāda jēdziena "pasākums" interpretāciju, kurš var būt darbība, kas pārtrauc Regulas 2015/1589 17. pantā paredzēto noilguma termiņu.

60. Pirmkārt, Regulas 2015/1589 17. panta 2. punktā ir paredzēts, ka "visas darbības attiecībā uz nelikumīgu atbalstu [..] pārtrauc noilguma termiņu".

61. No formulējuma skaidri izriet, ka pasākumam ir jābūt "attiecībā uz nelikumīgu atbalstu".

62. Tas nozīmē, ka Savienības likumdevējs Komisijai šajā ziņā nav paredzējis pilnīgu rīcības brīvību.

[17] Attiecībā uz Padomes Regulas (EK) 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai, 15. pantu (tagad – Regulas 2015/1589 17. pants) skat. spriedumu, 2005. gada 6. oktobris, *Scott*/Komisija (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 36. punkts).

[18] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (C-387/17, EU:C:2019:51, 61. un 62. punkts).

[19] Spriedums, 2003. gada 10. aprīlis, *Département du Loiret*/Komisija, T-369/00, EU:T:2003:114, 82. punkts.

63. Otrkārt, noilguma termiņa mērķis ir nodrošināt tiesisko drošību (skat. Regulas 2015/1589 26. apsvērumu), it īpaši tajos gadījumos, kad nelikumīga atbalsta piešķiršana ilgstoši ir palikusi neatklāta. Tas var notikt, piemēram, gadījumos, kad dalībvalsts nav aptvērusi, ka konkrēts pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu [20]. Turklāt juridiskajā literatūrā konkurences aizsardzība ir minēta kā vēl viens noilguma termiņa mērķis [21].

64. No vienas puses, pasākumam jābūt pietiekami konkrētam, lai Komisijai netiktu piešķirta pilnīga rīcības brīvība, nepieļaujot situāciju, kad dalībvalstīm un atbalsta saņēmējiem var regulāri tikt nosūtīti standartizēti informācijas pieprasījumi, tādējādi viegli apejot desmit gadu noilguma termiņu. Šāda interpretācija, kā pamatoti norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, apdraudētu atbalsta saņēmēja (un dalībvalsts) tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības aizsardzību [22]. Manuprāt, jāņem vērā arī tas, ka ikvienam uzņēmumam (vai dalībvalstij) desmit gadi jau ir nozīmīgs laikposms, kura laikā varētu sagaidīt iespējamas atbalsta atgūšanas prasības. Šī nenoteiktība ir arī ekonomisks slogs ikvienam uzņēmumam.

65. No otras puses, Komisijai ir vajadzīgs pietiekami ilgs laikposms, lai tā varētu veikt izmeklēšanu. Nevar prasīt pilnībā precizēt to pasākumu, kas jāpārbauda saskaņā ar tiesību aktiem valsts atbalsta jomā. Komisijai tas būtu pārlieku liels šķērslis. Jebkurai izmeklēšanai sākotnēji ir raksturīga informācijas plaisa starp dalībvalsti vai atbalsta saņēmēju un Komisiju.

66. Treškārt, runājot par tāda informācijas pieprasījuma saturu un precizitātes pakāpi, kas var pārtraukt noilguma termiņu, no Regulas 2015/1589 skaidri izriet, ka gadījumā, ja Komisijas rīcībā ir informācija par iespējamu nelikumīgu atbalstu vai atbalsta ļaunprātīgu izmantošanu, tai ir tiesības pieprasīt informāciju, it īpaši no attiecīgās dalībvalsts. Dalībvalstij ir pienākums sniegt *visu vajadzīgo informāciju, lai Komisija varētu pieņemt lēmumu sākotnējā izskatīšanā vai formālajā izmeklēšanas procedūrā* [23].

67. Apstāklis, ka informācijas pieprasījums ir instruments, kas ļauj Komisijai iegūt *vajadzīgo* informāciju, izriet no Regulas 2015/1589 9., 10., 24. un 36. apsvēruma, kā arī tās 2. panta 2. punkta, 5. panta 1. punkta, 7. panta 1. punkta, 12. panta 2. punkta, 21. panta 1. punkta un 25. panta 1. punkta.

68. Ņemot vērā to, ka Savienības tiesas ir jau lēmušas par vairākiem būtiskiem informācijas pieprasījumu elementiem saskaņā ar Regulu (EK) 1/2003 [24] un it īpaši par "vajadzības" elementu, šī judikatūra *mutatis mutandis* ir piemērojama informācijas pieprasījumu interpretācijai saskaņā ar Regulu 2015/1589. Proti, Regulas Nr. 1/2003 18. pantā "Informācijas pieprasījumi" ir paredzēts tieši tāds pats izmeklēšanas instruments, kādu Komisija izmanto valsts atbalsta izmeklēšanas procedūrā.

[20] Skat., piemēram, Säcker, F. J., un Montag, F. (izd.). *European State Aid Law*, Beck, 2016, 1613. lpp.

[21] Turpat. Skat. arī Lübbig, T., un Martin-Ehlers, A. *Beihilfenrecht der EU*: *das Recht der Wettbewerbsaufsicht über staatliche Beihilfen in der Europäischen Union*, Beck, 2009, 228. lpp.

[22] Skat. spriedumu, 2005. gada 6. oktobris, *Scott*/Komisija (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 30. punkts).

[23] Skat. 2. panta 2. punktu, 5. panta 1. un 2. punktu, kuri saskaņā ar 12. panta 2. punktu attiecas uz informāciju, kas pieprasīta atbilstoši minētajai tiesību normai.

[24] Padomes Regula (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

69. Ņemot vērā Regulas Nr. 1/2003 18. panta 1. punktā noteikto "vajadzības" prasību, Savienības tiesas ir precizējušas, ka Komisija var lūgt izpaust tikai to informāciju, kas tai var ļaut pārbaudīt pārkāpuma pieņēmumus, kuri pamato izmeklēšanas veikšanu un kas ir norādīta informācijas pieprasījumā [25].

70. Jāpastāv savstarpējai saistībai starp Komisijas pieprasīto informāciju un izmeklējamo pārkāpumu. Komisijai ir pamatoti jāpieņem, ka šī informācija tai palīdzēs noteikt apgalvotā pārkāpuma esamību [26].

71. Tas, cik informācijas pieprasījums ir "vajadzīgs", jānorāda pieprasījuma pamatojumā. Attiecībā uz informācijas pieprasījuma mērķi, Komisijai skaidri, precīzi un nepārprotami jānorāda iespējamais konkurences noteikumu pārkāpums, kuru Komisija plāno izmeklēt [27].

72. No tā izriet, ka informācijas pieprasījuma pamatojums nedrīkst būt nedz neskaidrs, nedz vispārīgs, it īpaši, ja tas vairs nav izmeklēšanas procedūras sākuma posms un aizdomas par attiecīgajiem pārkāpumiem ir jāizklāsta pietiekami precīzi [28].

73. Komisijas pienākums norādīt konkrētu pamatojumu ir fundamentāla prasība, kas parāda ne tikai to, ka informācijas pieprasījums ir pamatots, *bet arī ļauj uzņēmumiem saprast novērtēt pienākuma sadarboties apjomu, vienlaikus aizsargājot to tiesības uz aizstāvību un nodrošināt, ka Savienības tiesas var veikt pārbaudi tiesā* [29].

74. No minētā izriet, ka Komisijas pieprasītā informācija ir jāidentificē tik precīzi, cik to ļauj apstākļi.

75. Manuprāt, ir svarīgi, ka, tā kā Regulas 2015/1589 17. panta 2. punktā paredzētā noilguma termiņa pārtraukšana ir izņēmums no šīs regulas 17. panta 1. punktā paredzētā desmit gadu noilguma termiņa, tas ir jāinterpretē šauri.

76. Turklāt, kā izklāstīts iepriekš, 17. panta 2. punktā ir paredzēts, ka, lai pārtrauktu noilguma termiņu saskaņā ar šo regulu, Komisijas rakstveida informācijas pieprasījumam ir jābūt "attiecībā uz nelikumīgu atbalstu", savukārt Regulas 1/2003 18. pantā, ko var piemērot pēc analoģijas, ir noteikts, ka informācijas pieprasījumam ir jābūt "vajadzīgam".

77. Kā norādīts iepriekš minētās judikatūras pārskatā, informācijas pieprasījums ir uzskatāms par "vajadzīgu" Regulas Nr. 17 [30] 11. panta 1. punkta, kas ir Regulas 1/2003 18. panta priekštece norma, izpratnē, ja to "var likumīgi uzskatīt par saistītu ar iespējamo pārkāpumu" [31].

[25] Spriedumi, 2016. gada 10. marts, *HeidelbergCement*/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 23. punkts), un 2021. gada 28. janvāris, *Qualcomm* un *Qualcomm Europe*/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 68. punkts). Šī iedaļa tostarp balstās uz juridiskajā literatūrā aplūkotajiem gadījumiem. Skat. Geulette, A., un Scholz, M., *Article 18 Requests for Information*, no: Prete, L., Laitenberger, J., Gauer, C., un Dekeyser, K. (izd.), *Regulation 1/2003 and EU Antitrust Enforcement*, Wolters Kluwer, 2022, 433. un nākamās lpp., kur citēta plašāka judikatūra.

[26] Skat. spriedumu, 2021. gada 28. janvāris, *Qualcomm* un *Qualcomm Europe*/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).

[27] Spriedums, 2016. gada 10. marts, *HeidelbergCement*/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 20., 24. un 25. punkts).

[28] Spriedums, 2016. gada 10. marts, *HeidelbergCement*/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 39. punkts).

[29] Spriedums, 2016. gada 10. marts, *HeidelbergCement*/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 19. punkts).

[30] Padomes Regula (1962. gada 6. februāris) – pirmā regula par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), kura bija Regulas Nr. 1/2003 priekštece.

[31] Spriedums, 1991. gada 12. decembris, *SEP*/Komisija (T-39/90, EU:T:1991:71, 29. punkts) (apelācijas sūdzību Tiesa noraidīja).

78. Manuprāt, ir acīmredzami, ka tāda pati pieeja ir jāpiemēro informācijas pieprasījumiem saistībā ar valsts atbalsta procedūru. Tādējādi informācijas pieprasījums ir uzskatāms par "vajadzīgu", ja to var likumīgi uzskatīt par saistītu ar iespējami nelikumīgu valsts atbalstu.

79. No minētā izriet, ka, lai likumīgi pārtrauktu Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā paredzēto desmit gadu noilguma termiņu, informācijas pieprasījumam ir jābūt vajadzīgam sākotnējai izmeklēšanai vai procedūrai, kā arī galu galā jābūt vajadzīgam, lai pieņemtu lēmumu par nelikumīga valsts atbalsta atgūšanu. Tādējādi Komisija nevar, piemēram, izdot informācijas pieprasījumu, kura vienīgais mērķis ir mākslīgi pagarināt noilguma termiņu, lai saglabātu pilnvaras atgūt nelikumīgu valsts atbalstu [32]. Informācijas pieprasījumi, kuriem ir tikai šāds mērķis, nevar tikt uzskatīti par "vajadzīgiem" "pārkāpuma procedūrā".

80. Turklāt, ja Komisija varētu pārtraukt noilguma termiņu, nosūtīdama "visaptverošus" ("*catch-all*") informācijas pieprasījumus, kas nav vajadzīgi procedūrā, tā varētu regulāri pagarināt noilguma termiņu, pārsniedzot jau tā diezgan ievērojamo maksimālo 10 gadu laikposmu, kas noteikts Regulas 2015/1589 17. panta 1. punktā, tādējādi to apejot.

81. Jānorāda, ka manis iepriekš minētā pieeja jau ir izmantota Savienības tiesu judikatūrā, analizējot, vai Komisijas informācijas pieprasījumi saskaņā ar Regulu Nr. 17 varēja pārtraukt Regulā (EEK) Nr. 2988/74 paredzēto noilguma termiņu [33].

82. Izskatāmajā lietā Vispārējā tiesa pārbaudīja visu četru informācijas pieprasījumu tekstu, Komisijas uzdotos jautājumus, kā arī *Ryanair* sniegtās atbildes. Pēc tam Vispārējā tiesa pārbaudīja kritērijus, kas pietiekami specifiski raksturo individuālus nolīgumus, "attiecībā uz" kuriem var novērtēt to tiesiskumu. Uzskatu, ka izskatāmajā lietā informācijas pieprasījumi atbilst noilguma termiņa pārtraukšanas nosacījumiem. Tie nebija neskaidri, un to mērķis bija iegūt vajadzīgo informāciju saistībā ar varbūtējo atbalstu.

83. Ar to ir tieši saistīts jautājums par nosacījumiem, saskaņā ar kuriem līgumus var uzskatīt par nesaraujami saistītiem. Tas ir nozīmīgi, lai konstatētu, vai apstāklis, ka divi nolīgumi ir konkrēti minēti, bet pārējie divi nav minēti, ir uzskatāms par nepietiekamu precizitāti un tādējādi nav saistīts ar nolīgumiem, kuri netika minēti.

84. Vispārējā tiesa uzskata, ka starp līgumiem pastāv nesaraujama saikne, kas izriet no līgumslēdzēju pušu ekonomiskās saiknes pakāpes, no līgumu noslēgšanas brīža, kā arī no saiknes starp līgumu priekšmetu un noteikumiem (pārsūdzētais spriedums, 77. un nākamie punkti).

85. Ņemot vērā šo ciešo saikni, līgumu sadalīšana attiecībā uz noilguma termiņa pārtraukšanu, manuprāt, būtu patvaļīga. Četri nolīgumi veido ekonomiska rakstura konstrukciju, kas tika tikai sadalīta četros līgumos, it īpaši tāpēc, ka pats uzņēmums ir sadalīts meitasuzņēmumos. Ar šīs saiknes nošķiršanu tādējādi netiktu ņemts vērā lietas faktiskais konteksts.

[32] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2001. gada 15. februāris, Austrija/Komisija (C-99/98, EU:C:2001:94, 45.–67. punkts).

[33] Padomes Regula (1974. gada 26. novembris) attiecībā uz noilguma termiņiem procesuālās darbībās un sankciju piemērošanā atbilstīgi Eiropas Ekonomikas kopienas transporta un konkurences noteikumiem (OV 1974, L 319, 1. lpp.). Skat. spriedumu, 2003. gada 19. marts, *CMA CGM* u.c./Komisija (T-213/00, EU:T:2003:76, 484.–511. punkts) (apelācijas sūdzību Tiesa noraidīja).

86. Lai gan Vispārējā tiesa nav pārbaudījusi, vai attiecīgie informācijas pieprasījumi atbilst "vajadzības" kritērijam (kuru esmu paskaidrojusi iepriekš), no Tiesas rīcībā esošajiem materiāliem izriet, ka izskatāmajā lietā šie informācijas pieprasījumi patiešām bija vajadzīgi, jo tie acīmredzami bija saistīti ar šķietami nelikumīgu valsts atbalstu, kā arī bija vajadzīgi sākotnējai izmeklēšanai un galu galā lēmuma par nelikumīga valsts atbalsta atgūšanu pieņemšanai.

87. Uzskatu, ka mans iepriekš ierosinātais risinājums izriet no Regulas 2015/1589 interpretācijas un neparedz Komisijai pilnīgu rīcības brīvību, kā arī nenosaka nesasniedzamus standartus šīs iestādes veiktajai izmeklēšanai. Tādējādi tas rada līdzsvaru starp tiesiskās drošības aizsardzību un efektīvas konkurences atjaunošanu, kas ir divi minētajā regulā iestrādāti konkurējoši principi (25. un 26. apsvērums).

88. No tā izriet, ka otrā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

2. Par otrā pamata otro daļu

89. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot nepareizi piemērojusi LESD 296. pantu, atzīstot, ka apstrīdētā lēmuma pamatojums ir pietiekams, neraugoties uz to, ka lēmumā neesot skaidri paskaidrots, kāpēc Komisija ir noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju administratīvā procesa gaitā izvirzīto argumentāciju, proti, ka Regulas 2015/1589 17. pantā noteiktais noilguma termiņš ir beidzies.

90. Pārsūdzētajā spriedumā ir noteikts, ka pietiek ar to, ka tiek izklāstīti fakti un juridiskie apsvērumi, kam ir būtiska nozīme lēmuma kontekstā [34]. Turklāt, "ņemot vērā, ka Austrijas iestādēm un *Ryanair* bija zināms [..] to Komisijas nosūtīto vēstuļu saturs, kurās tika lūgts sniegt papildu informāciju, pēdējai minētajai LESD 296. panta izpratnē bija jānorāda tikai tie fakti, kuriem ir būtiska nozīme apstrīdētajā lēmumā" [35].

91. Manuprāt, izšķiroša nozīme ir tam, vai pieņēmums, ka sarakste starp Komisiju un adresātu ir jāaplūko kopumā, ir saderīgs ar principiem, kuri ir noteikti judikatūrā par LESD 296. pantu.

92. Kā pareizi norādīts pārsūdzētā sprieduma 80. punktā, Tiesa ir jau skaidri uzsvērusi, ka "netiek prasīts, lai pamatojumā norādīti visi atbilstošie faktiskie un tiesiskie apstākļi, jo jautājums, vai tiesību akta pamatojums atbilst [LESD 296.] panta prasībām, ir jāvērtē, ņemot vērā ne tikai tā formulējumu, bet arī kontekstu, kā arī visu attiecīgo jomu regulējošo tiesību normu kopumu" [36].

93. Tā kā "konteksts" acīmredzami ietver arī visu saraksti, apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments, kas balstīts uz nepareizu judikatūras par LESD 296. pantu piemērošanu, izskatāmajā lietā nav pamatots.

94. Jāatgādina, ka valsts atbalsta kontroles procedūra ir procedūra, kuru uzsāk pret dalībvalsti, kas ir atbildīga par atbalsta piešķiršanu, un ieinteresētās personas (to skaitā saņēmējs) nevar iesaistīties tādās uz sacīkstes principu balstītās debatēs ar Komisiju, kādās var piedalīties minētā dalībvalsts [37].

[34] Pārsūdzētais spriedums, 81. punkts (un tajā minētā judikatūra).

[35] Pārsūdzētais spriedums, 83. punkts.

[36] Spriedums, 1998. gada 2. aprīlis, Komisija/*Sytraval* un *Brink's France* (C-367/95 P, EU:C:1998:154, 63. punkts un minētā judikatūra).

[37] Spriedums, 2020. gada 11. marts, Komisija/*Gmina Miasto Gdynia* un *Port Lotniczy Gdynia Kosakowo* (C-56/18 P, EU:C:2020:192, 73.–75. punkts).

95. Tādējādi Komisijai nebija pienākuma konkrēti atbildēt uz apelācijas sūdzības iesniedzēju apsvērumiem šajā ziņā.

96. No minētā izriet, ka otrā pamata otrā daļa ir jānoraida kā nepamatota, kālab otrais pamats ir jānoraida pilnībā.

C. Par trešo pamatu, kas attiecas uz pierādījumu sagrozīšanu, izvērtējot, vai Komisija ir likumīgi piemērojusi tirgus ekonomikas dalībnieka kritēriju

97. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi tai iesniegto pierādījumu nepārprotamo jēgu, vērtējot, vai tā saukto "tirgus ekonomikas dalībnieka kritēriju" (turpmāk tekstā – "TEDK") Komisija piemērojusi likumīgi, lai noteiktu, vai apelācijas sūdzības iesniedzējām ir sniegta priekšrocība LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Tās it īpaši apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi pierādījumus par: (i) lidostas pakalpojumu līgumā, ko noslēgusi lidosta un *Ryanair*, paredzēto noteikumu par drošības nodevu; (ii) lidostas sagaidāmo papildu darbības izmaksu aplēsi (drošības rezerve) un (iii) slodzes koeficientu, uz kuru Komisija balstījusies, veicot *ex ante* rentabilitātes izvērtējumu.

98. Jāizvērtē, vai Vispārējā tiesa ir sagrozījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītos elementus Tiesas judikatūras [38] izpratnē un, ja tas tā ir, vai šī sagrozīšana ir ietekmējusi Vispārējās tiesas secinājumu, ka Komisija būtībā savu konstatējumu par priekšrocības esamību ir balstījusi uz pietiekamu un ticamu informāciju un datiem.

99. Tomēr nepietiek ar to vien, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas "ir norādījušas lietas materiālos visus atbilstošos punktus, kas ļauj Tiesai secināt, ka ir notikusi prettiesiska sagrozīšana", jo šādai sagrozīšanai ir acīmredzami jāizriet no lietas materiāliem, nepastāvot vajadzībai no jauna izvērtēt faktus un pierādījumus [39].

1. Par drošības nodevu

100. Apelācijas sūdzības iesniedzējas atsaucas uz argumentiem, kurus tās izvirzījušas pirmajā instancē (proti, ka rēķins par drošības nodevu tika izrakstīts *Ryanair*, kas to samaksāja), un apgalvo, ka lietas materiāli liecina, ka *Ryanair* gan bija līgumisks pienākums samaksāt drošības nodevu, gan tā faktiski to samaksāja saskaņā ar šīm saistībām. Tās apgalvo, ka Vispārējā tiesa neesot pienācīgi izvērtējusi tai iesniegtos pierādījumus.

101. Vispirmām kārtām – apelācijas tiesvedībā pārsūdzētajos punktos (331. un 332. punkts) Vispārējā tiesa nav norādījusi, ka lidosta šīs nodevas samaksu nebūtu nodevusi *Ryanair*. Tā tikai norādīja, ka šī nodeva tika atmaksāta *Ryanair*.

102. Tomēr, pat ja izrādītos, ka no pierādījumiem, uz kuriem atsaucas *Ryanair*, acīmredzami izrietētu, ka tā ir samaksājusi šo drošības nodevu lidostai (*quod non*), ko Vispārējā tiesa katrā ziņā nav apšaubījusi šajos punktos, nebūt nepierāda, ka Vispārējā tiesa ir veikusi pierādījumu

[38] Spriedums, 2021. gada 28. janvāris, *Qualcomm* un *Qualcomm Europe*/Komisija (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 43. un 44. punkts).

[39] Spriedumi, 2016. gada 8. marts, Grieķija/Komisija (C-431/14 P, EU:C:2016:145, 32. punkts), un 2021. gada 2. marts, Komisija/Itālija u.c. (C-425/19 P, EU:C:2021:154, 52. punkts).

sagrozīšanu, kā to šajā ziņā apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas, un ka tā ir kļūdaini secinājusi, ka 2006. gada nolīgumu rentabilitātes analīzē Komisija, nepieļaujot acīmredzamu kļūdu vērtējumā, varēja uzskatīt, ka šī nodeva ir papildu izmaksas lidostai.

103. Proti, Vispārējā tiesa savu secinājumu ir balstījusi uz Komisijas paskaidrojumu, saskaņā ar kuru Austrijas iestādes divreiz apstiprināja, ka drošības nodeva galu galā tika atmaksāta *Ryanair*.

104. Šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 332. punktā Vispārējā tiesa ir tikai norādījusi, ka Komisija no attiecīgās dalībvalsts rūpīgi pieprasīja atbilstošu informāciju, kas ļāva Vispārējai tiesai noteikt, vai drošības nodeva faktiski tika atmaksāta *Ryanair*.

105. Uzskatu, ka Vispārējā tiesa pamatoti varēja secināt, ka Komisija ir izpildījusi savu pienākumu veikt rūpīgu un objektīvu pārbaudi un ka tai bija jābalstās uz Austrijas sniegto informāciju un 2006. gada nolīgumu rentabilitātes analīzē jāuzskata, ka drošības nodeva ir papildu izmaksas lidostai.

106. Turklāt, pat ja tiktu apgalvots, ka, nepastāvot konkrētiem Komisijas iesniegtiem pierādījumiem, Vispārējā tiesa nevarētu piešķirt šādu nozīmi Komisijas apgalvojumiem (*quod non*), tas katrā ziņā nenozīmētu pierādījumu sagrozīšanu Tiesas judikatūras izpratnē [40].

107. Pietiek norādīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām bija iespējams pierādīt, ka drošības nodeva netika atmaksāta *Ryanair*, jo nevar izslēgt, ka *Ryanair* grāmatvedības dokumentu analīze būtu varējusi to pierādīt.

2. Par drošības rezervi

108. Attiecībā uz drošības rezervi, ko Austrijas iestādes pievienoja vērtībām, kuras tika izmantotas, lai aprēķinātu papildu darbības izmaksas, kas ir būtiskas 2002. gada nolīgumu rentabilitātes analīzei, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka to ekonomikas konsultanta uzņēmuma *Oxera* 2018. gada ziņojums liecina, ka Komisijas aplēses par papildu izmaksām bija neizskaidrojami augstas un ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi pierādījumus, neņemot vērā vai pienācīgi neņemot vērā šo ziņojumu (pārsūdzētā sprieduma 301. un 302. punkts).

109. Tā ir taisnība, ka 301. un 302. punktā, ko apstrīd apelācijas sūdzības iesniedzējas, *Oxera* 2018. gada ziņojums nav minēts.

110. Taču no tā *ipso facto* neizriet, ka Vispārējā tiesa ir sagrozījusi šo dokumentu. Drīzāk uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas ar savu argumentāciju faktiski vēlas apstrīdēt nozīmi, kādu šī tiesa ir piešķīrusi Komisijas argumentiem pretstatā apelācijas sūdzības iesniedzēju pašu argumentiem. Tomēr tas nozīmē, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas prasa vēlreiz izvērtēt faktus un pierādījumus, kas apelācijā nav pieņemams.

111. Turklāt to apsvērumi ir balstīti uz pārsūdzētā sprieduma nepilnīgu interpretāciju. Vispārējās tiesas vērtējums par apelācijas sūdzības iesniedzēju pirmajā instancē izvirzīto plašāko apgalvojumu, par to, ka papildu izmaksu aprēķini ir pārāk augsti saistībā ar 2002. gada nolīgumiem (drošības rezerve ir šo papildu darbības izmaksu daļa), ir ietverts pārsūdzētā sprieduma 288. un nākamajos punktos. It īpaši pārsūdzētā sprieduma 289. un 296. punktā Vispārējā tiesa ir

[40] Šī judikatūra ir minēta šo secinājumu 99. punktā.

atsaukusies uz *Oxera* 2018. gada ziņojumu. Tādējādi apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments, ka pārsūdzētajā spriedumā neesot atsauces uz šo ziņojumu, vienkārši ir nepareizs, un to apgalvojums, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā šo ziņojumu, ir nepamatots.

112. Pietiek norādīt, ka Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka Komisijas paskaidrojumi ir pietiekami, lai noraidītu apgalvojumu, ka papildu darbības izmaksu (to skaitā drošības rezerves) aprēķini bija pārāk augsti, un tai nebija skaidri jāmin *Oxera* 2018. gada ziņojums attiecībā uz katru apgalvojumu, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas ir izvirzījušas šajā ziņā. Tādējādi Vispārējā tiesa pierādījumus nav sagrozījusi.

3. Par slodzes koeficientu

113. Slodzes koeficients bija būtisks *ex ante* rentabilitātes analīzē attiecībā uz 2002. gada nolīgumiem. Apstrīdētajā lēmumā ir izmantots 70 % slodzes koeficients, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata par pārāk zemu. Tās apgalvo, ka i) 2002. gada LPN ir noteikts, ka slodzes mērķkoeficients ir 76 % apmērā, (ii) Komisija 2006. gada nolīgumu analīzē izmantoja augstāku slodzes koeficientu 85 % apmērā, (iii) apstrīdētajā lēmumā ir norādīts, ka lidosta sāka civilo gaisa kuģu ekspluatāciju drīz pēc tās dibināšanas 1915. gadā un tādējādi bija ieguvusi "daudzu desmitu gadu pieredzi civilajā aviācijā", un iv) *Oxera* 2018. gada ziņojums liecina, ka slodzes 76 % mērķkoeficients bija noteikts tuvu – lai gan nedaudz mazāks – slodzes koeficientam aptuveni 80 % apmērā, ko *Ryanair* sasniedza visā savā tīklā. Apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā neesot ņēmusi vērā vai neesot pienācīgi izvērtējusi pierādījumus, kā arī Komisijas procesuālos rakstus esot pieņēmusi, tos neapšaubot.

114. Manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti ir jānoraida tādu iemeslu dēļ, kas ir analoģiski tiem, kurus esmu norādījusi attiecībā uz iepriekš minēto drošības rezervi.

115. Vispārējā tiesa precizē, ka 2002. gada LPN tika noteikts slodzes mērķkoeficients 76 % apmērā, kā to apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas šajā pamatā, un ka Komisija, nepieļaujot acīmredzamu kļūdu vērtējumā, apstrīdētajā lēmumā izmantojusi 70 % koeficientu, ņemot vērā, ka lidostai tajā brīdī nebija pieredzes ar zemo cenu aviosabiedrībām un ka šīs aviosabiedrības tobrīd bija mazāk pazīstamas nekā tagad.

116. Apstāklis, ka lidosta darbojas kopš 1915. gada un tādējādi ir uzkrājusi "pieredzi civilajā aviācijā", nevar apšaubīt faktu, ka 2002. gada nolīgumu noslēgšanas brīdī tai nebija nekādas pieredzes ar *Ryanair* vai citām zemo cenu aviosabiedrībām. Apelācijas sūdzības iesniedzējas to neapstrīd.

117. Tādējādi apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā vai neesot pienācīgi izvērtējusi tai iesniegtos pierādījumus, ir jānoraida kā nepamatots. Apelācijas sūdzības iesniedzējas drīkst nepiekrist Vispārējās tiesas veiktajam pierādījumu izvērtējumam, taču tas nenozīmē, ka Vispārējā tiesa būtu sagrozījusi šos pierādījumus.

4. Secinājums par trešo pamatu

118. Apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas, ka Vispārējā tiesa būtu sagrozījusi pierādījumus, nemaz nerunājot par to, ka šāda sagrozīšana būtu acīmredzama. Tādējādi trešais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

D. Par ceturto pamatu, kas attiecas uz tiesību kļūdu saistībā ar atgūstamā atbalsta summu

119. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini secinājusi, ka gan atbalsta esamība, gan apmērs ir jāvērtē, pamatojoties vienīgi uz *ex ante* pierādījumiem. Turklāt Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā viņu argumentus par to, ka *ex ante* datos būtu jāveic labojumi attiecībā uz "elementiem, kurus tieši kontrolē piešķīrējs", bet tā vietā esot norādījusi tikai uz "pilnīgi nejaušām" norisēm. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot nepareizi interpretējusi judikatūru (kas neliedz Komisijai veikt šādus labojumus). Tās apgalvo, ka Vispārējās tiesas kļūda izriet no jēdzienu atbalsta "piešķiršana" un "izmaksāšana" sajaukuma.

120. Šķiet, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas *de facto* apšauba TEDK pamatu, proti, jautājumu par to, kā piesardzīgs privāts ieguldītājs būtu rīkojies tirgus ekonomikas apstākļos nolīgumu noslēgšanas brīdī.

121. Apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments šķiet neefektīvs. Tiesa ir skaidri noteikusi, ka TEDK piemērošanā nozīme ir tikai informācijai un paredzamajām attīstības tendencēm brīdī, kad ticis pieņemts lēmums veikt attiecīgo pasākumu [41].

122. Tādējādi, "piemērojot [TEDK], nevar tikt ņemti vērā apstākļi, kas rodas pēc brīža, kad tiek noteikts attiecīgais pasākums" [42].

123. Turklāt Tiesa ir jau nospriedusi, ka atbilstoši iepriekš minētajai judikatūrai argumenti, ar kuriem apelācijas sūdzības iesniedzējs apstrīd Vispārējās tiesas vērtējuma par atgūstamās atbalsta summas aprēķinu pamatotību, ir *neefektīvi*, ciktāl šie argumenti attiecas uz to notikumu ņemšanu vērā, kas notikuši pēc pasākumu piešķiršanas [43].

124. Šajā sakarā uzskatu arī, ka – pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvotajam – no iepriekš minētā punkta formulējuma spriedumā *Larko*/Komisija skaidri izriet, ka tas attiecas *gan* uz atbalsta esamību, *gan* uz atgūstamā atbalsta summu.

125. Kā norāda Komisija, apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti sapludina abu iepriekš minēto veidu situācijas un rada zināmu sajukumu apelācijas sūdzībā. Katrā ziņā pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa ir pareizi aplūkojusi abas situācijas, uz kurām atsaucas apelācijas sūdzības iesniedzējas ("tirgvedības nodevas, kas attiecīgajā laikposmā faktiski samaksātas *Ryanair* vai *LV* un *AMS*" un "labojumi, kas izdarīti, pamatojoties uz citiem *ex post* ieņēmumiem un izmaksu datiem, kas skaidri liecināja, ka izmaksu aprēķini ir pārāk augsti").

126. Pirmkārt, Vispārējā tiesa ir ievērojusi TEDK principus un tostarp pārsūdzētā sprieduma 419. punktā paskaidro, ka gan atbalsta esamība, gan tā summa ir jāvērtē, ņemot vērā tā piešķiršanas brīdī pastāvošo situāciju. Atsaucoties uz šo principu, Vispārējā tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumu, ka Komisijai, aprēķinot atbalsta summu, esot bijis "jāveic labojumi" lidostas darbības izmaksu aprēķinā, pamatojoties uz *ex post* pierādījumiem, kā tas izskaidrots pārsūdzētā sprieduma 427.–429. punktā.

127. Šajā ziņā Vispārējā tiesa ir pareizi piemērojusi spriedumu *Larko*/Komisija.

[41] Spriedums, 2020. gada 26. marts, *Larko*/Komisija (C-244/18 P, EU:C:2020:238, 31. punkts. Skat. arī 28.–30. punktu; turpmāk tekstā – "spriedums *Larko*/Komisija").

[42] Spriedums *Larko*/Komisija, 32. punkts.

[43] Spriedums *Larko*/Komisija, 113. punkts.

128. Apelācijas sūdzības iesniedzēju norāde uz "kļūdām" ir maldinoša, jo tās atsaucas uz informāciju, kas nebija pieejama atbalsta piešķiršanas brīdī (cenšanās labot 2002. gada darbības izmaksu aprēķinu, pamatojoties uz 2005. gada izmaksu uzskaites sistēmas datiem, jo agrāk šī sistēma lidostai pat nebija pieejama). No *ex ante* viedokļa raugoties, ir pilnīgi nepareizi runāt par "kļūdām", atsaucoties uz *ex post* informāciju. No tā arī izriet, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojums, ka šādi "labojumi" būtu jāveic, ja ir pieļauta "kļūda" atbalsta piešķīrēja datos, ir nebūtisks un katrā ziņā neefektīvs.

129. Piekrītu Komisijai, ka gadījumā, ja tiktu ņemta vērā apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentācija, atbalsta summu varētu "labot", pamatojoties uz *ex post* datiem, arī par sliktu atbalsta saņēmējam. Šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 421. punktā Vispārējā tiesa tikai minēja dažus nejaušu norišu piemērus, kuru rezultātā varētu mainīties atbalsta summa, bet tā neieviesa prasību, ka šādām norisēm jābūt ārpus atbalsta piešķīrēja kontroles.

130. Otrkārt, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentiem, Vispārējā tiesa ir pareizi izvērtējusi situāciju, kurā Austrija varēja grozīt atgūstamā atbalsta summu attiecībā uz faktiski neveiktajiem maksājumiem saņēmējam. Kā Vispārējā tiesa norādījusi pārsūdzētā sprieduma 422. punktā, Austrija Komisijas izmeklēšanas procedūras gaitā ir apgalvojusi, ka konkrēts nolīgums par atbalsta sniegšanu faktiski nebija stājies spēkā, jo tika aizstāts ar citu nolīgumu. Tomēr Austrija nav iesniegusi nekādus pierādījumus, kuri pamatotu šo apgalvojumu. Tādējādi Komisija strīdīgo nolīgumu iekļāva atbalsta summas aprēķinā, bet vēlākā posmā atļāva Austrijai labot atgūstamā atbalsta summu, ņemot vērā pierādījumus, kuri bija jāiesniedz Austrijai. Tas ir paskaidrots pārsūdzētā sprieduma 422. un 426. punktā. Ir svarīgi norādīt, ka ikvienam šādam labojumam ir jābalstās uz pierādījumiem, kuri pastāvēja attiecīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī.

131. Jānorāda, ka Tiesa ir nospriedusi, ka "nevienā [Savienības] tiesību normā nav noteikts, ka Komisijai, uzdodot atgūt atbalstu, kas atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu, būtu jānosaka precīza atgūstamā atbalsta summa. Pietiek, ka Komisijas lēmums ietver norādes, kas ļauj tā adresātam pašam bez lielām grūtībām noteikt šo summu"[44].

132. Šis ir princips, ko Vispārējā tiesa ir atgādinājusi pārsūdzētā sprieduma 415. punktā un ir piemērojusi izskatāmajā lietā 422.–426. punktā.

133. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka gan spriedums *Larko*, gan spriedums *Freistaat Thüringen*[45], uz kuriem ir atsaukusies Vispārējā tiesa (un Komisija apstrīdētajā lēmumā), attiecas uz garantijām, kā arī šajos spriedumos nav ietverts princips, saskaņā ar kuru ir jānovērtē ne tikai atbalsta esamība, bet arī tā summa, ņemot vērā situāciju atbalsta piešķiršanas brīdī. Komisijai tas ir ērti, jo garantijas, iespējams, ir vienīgais atbalsta pasākumu veids, kurā atšķirība starp piešķiršanas un izmaksāšanas jēdzieniem ir mazāk skaidra. Tas izskaidrojams ar to, ka pēc garantijas piešķiršanas un garantijas darbības laikā garantijas devējam nav jāveic aktīva līdzekļu nodrošināšana vai pakalpojumu sniegšana.

134. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumi ir kļūdaini. No sprieduma *Larko* /Komisija 113. punkta izriet, ka tas attiecas gan uz atbalsta esamību, gan uz atgūstamā atbalsta summu.

[44] Skat. spriedumu, 2014. gada 20. marts, *Rousse Industry*/Komisija (C-271/13 P, nav publicēts, EU:C:2014:175, 77. punkts). Skat. arī spriedumu, 2007. gada 18. oktobris, Komisija/Francija (C-441/06, EU:C:2007:616, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

[45] Pārsūdzētais spriedums, 419. punkts, kurā ir atsauce uz spriedumu, 2005. gada 19. oktobris, *Freistaat Thüringen*/Komisija (T-318/00, EU:T:2005:363, 125. punkts), un spriedumu *Larko*/Komisija, 113. punkts.

135. Otrkārt, neuzskatu, ka ar šo secinājumu 133. punktā minēto apstākli vien ir pietiekami, lai nepiemērotu minēto judikatūru izskatāmajā lietā [46].

136. Proti, izskatāmajā lietā atbalsts nebija parasti "tīri" naudas summu pārskaitījumi bez atlīdzības, un atbalsta apmēru nevarēja noteikt tieši. Gluži pretēji, tas ietvēra vairākus sarežģītus līgumiskus pasākumus, ar kuriem lidosta (un līdz ar to arī valsts iestādes) piekrita *in fine* uzņemties izmaksas, kādas tirgus ekonomikas dalībnieks nebūtu piekritis uzņemties, ciktāl tās "pārmaksāja" par saņemtajiem pakalpojumiem vai atteicās no atsevišķiem saņemamiem maksājumiem (vai nodevām).

137. Tādējādi, manuprāt, Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka šīs summas jāaprēķina, kā norādīts apstrīdētā lēmuma 563. apsvērumā, "izmantojot prognozētā plūsmas pieauguma negatīvo daļu (ieņēmumi mīnus izmaksas) laikā, kad tika noslēgts darījums".

138. Proti, tieši šajā brīdī izskatāmajā lietā ir izkristalizējusies valsts līdzekļu piešķiršana, un tādēļ tā ir jāizmanto, lai noteiktu priekšrocības, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas ir guvušas, un *in fine* noteiktu atgūstamā atbalsta summu.

139. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka ceturtais pamats ir jānoraida kā neefektīvs.

140. Visbeidzot, pat ja Tiesa nolemtu neņemt vērā šajos secinājumos veikto analīzi, atbilstoši kurai šis pamats ir neefektīvs, uzskatu, ka šis pamats katrā ziņā būtu jānoraida kā nepamatots.

141. Proti, lai gan varētu uzskatīt, ka formulējums, kas izmantots strīdīgajos pārsūdzētā sprieduma punktos, dažkārt ir svārstīgs, manuprāt, no šī sprieduma kopumā izriet, ka Vispārējā tiesa nav apstrīdējusi to, ka pienākums atgūt nelikumīgi izmaksātu atbalstu ir vērsts uz tās situācijas atjaunošanu, kāda pastāvēja pirms atbalsta piešķiršanas, lai tiktu novērsta konkurences izkropļošana, kuru izraisa konkurences priekšrocība, ko sniedz nelikumīgais atbalsts [47].

142. Kad runa ir nevis par atbalsta shēmu, bet gan par individuālu atbalstu, nošķirums, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas cenšas veidot starp atbalsta piešķiršanu un tā izmaksāšanu, turklāt šķiet visai niecīgs.

143. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka ceturtais pamats ir jānoraida kā neefektīvs un katrā ziņā kā nepamatots.

144. Ņemot vērā, ka visi apelācijas sūdzības pamati ir nepamatoti, apelācijas sūdzība ir jānoraida kopumā.

IV. Secinājumi

145. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai noraidīt apelācijas sūdzību un piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

[46] Skat. judikatūru, kura citēta spriedumā *Larko*/Komisija, 28.–32. punkts.

[47] Skat. tostarp spriedumus, 2022. gada 15. septembris, *Fossil (Gibraltar)* (C-705/20, EU:C:2022:680, 39. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 131. punkts un tajā minētā judikatūra).